

SOVJETSKA I ZAPADNA VOJNA NAUKA

Razvoj nauke u SSSR-u smatra se kao jedna od neophodnih pretpostavki za stvaranje materijalne i tehničke osnove sovjetskog društva, za usavršavanje sistema društvenih odnosa i izgradnju svestrano razvijene ličnosti u tom društvu. U rešavanju aktuelnih zadataka razvijenog socijalističkog društva, i vojnoj nauci pripada značajna uloga.

Sovjetska vojna nauka, ističe autor ovog članka,¹ nosi u sebi partijski, klasni karakter. Iz ovoga proističe da ona sve zadatke i probleme rešava na osnovu spoznaje objektivnih zakona i na taj način ona služi interesima socijalizma. Sovjetska vojna nauka se za svoju čistotu bori na osnovama marksizma-lenjinizma i jedan od njenih zadataka, u sklopu tih nastojanja, jeste da razobličava reakcionarnu suštinu agresivnih vojno-teoretskih koncepcija imperijalizma.

Polazna kategorija svake vojne nauke je rat. Marksističko-lenjinistička nauka smatra da je rat produžetak politike drugim, prvenstveno oružanim sredstvima. Rat je jedno od oruđa klasne borbe, instrument za postizanje političkih cilje-

va. Međutim, on nije uobičajeni oblik političke borbe, a od drugih društvenih pojava razlikuje se po tome što se u njemu politički ciljevi ostvaruju sredstvima oružane sile.

S druge strane, rat se ne sme ograničiti samo na sudar oružanih snaga, kao što to zastupaju izvesni sociolozi i vojni teoretičari na Zapadu.

Savremene ratove, po mišljenju autora, ne vode više samo oružane snage, već države u celini. Po svom sadržaju rat je sada postao širi, obuhvatniji od oružane borbe, jer pored nje on istovremeno uključuje i ekonomske, ideološke i diplomatske oblike borbe, dakle borbu svim naučnim potencijalima. Svi oblici borbe su u ratu tesno međusobno povezani i uslovljavaju jedan drugog. Oružana borba je, međutim, najvažniji i odlučujući faktor u ratu.

Pošto je rat složena i kompleksna društvena pojava, on je predmet proučavanja mnogih nauka. Sve to skupa sačinjava jedan određeni sistem vojnih znanja, u koji se mogu ubrojati: marksističko-lenjinističko učenje o ratu i vojsci, vojna nauka, istorija, ekonomske i druge nauke. Marksističko-lenjinističko učenje o ratu i vojsci razmatra sociološke probleme nastajanja, suštine, socijalnog i političkog karaktera rata i njegovih vrsta. Ono rasvetljava

¹ *Die Sowjetische und die westliche Militärwissenschaft*, potpukovnik J. Kiršin, docent filozofskih nauka, Moskva, *Österreichische Militärische Zeitschrift*, Austrija, br. 2 za 1973. god.

mesto i ulogu rata u društvenom životu i otkriva sveopšte zakone zavisnosti rata od političkih, ekonomskih, ideoloških i drugih faktora.

Za sovjetsku vojnu nauku se može reći, ističe autor, da predstavlja jedinstven sistem znanja iz oblasti metoda i oblika oružane borbe i njenog glavnog instrumenta — oružanih snaga (njihove izgradnje, obuke, rukovođenja i raznovrsnog snabdevanja), kao i iz oblasti povezanosti oružane borbe i oružanih snaga sa postojećim društvenim odnosima i prirodnim faktorima.

Zavisno od toga koje strane i elemente oružane borbe i oružanih snaga, kao i njihove povezanosti sa političkim, ekonomskim i ideološkim faktorima, vojna nauka proučava, razlikuju se sledeće teorije.

Opšta teorija vojne nauke, koja istražuje predmet, strukturu i društvenu ulogu vojne nauke, proučava sistem njenih zakona i metoda, klasifikuje njene sastavne delove i odeljke i unapređuje njene karakteristične tokove i spojeve. Ona uklapa sve teorije i nauke u jedinstven sistem naučnih znanja, iz čijih se zaključaka mogu izvoditi svi delovi vojne nauke.

Zatim dolaze vojne teorije koje istražuju »čisto« vojne zakonitosti, kao što su: teorija ratne veštine, teorija izgradnje (stvaranja) oružanih snaga i teorija rukovođenja (komandovanja) trupom.

Međutim, vojna nauka se u pogledu svog sadržaja ne može ograničiti samo na ove okvire. Ona istražuje i zakonitosti držanja (ponašanja) čoveka u toku oružane borbe, sredstva oružane borbe i uticaje koji na čoveka imaju prirodni uslovi. Sve ovo potrebno je dalje razmotriti i proceniti u svetlu društvenih, prirodno-naučnih i tehničkih znanja, što dovodi do stvaranja

— u vezi sa vojnom naukom — takozvanih »graničnih nauka«.

Specifičnost obučavanja vojnika, stvaranja ratne tehnike i njenog korišćenja u borbi ukazuje na to da, sa stanovišta ratnih interesa, nije uopšte dovoljno da se dostignuća društvenih, prirodnih i tehničkih nauka preuzimaju u »gotovom obliku«. Zbog toga se vojna nauka ne ograničava samo na to da preuzima i koristi gotova dostignuća drugih nauka, već ih ona mora dalje konkretizovati i razvijati.

Pomenute »granične nauke«, koje su u tesnoj vezi sa vojnom naukom, ističe autor dalje, predstavljaju grane odgovarajućih društvenih, prirodnih i tehničkih nauka i izražavaju specifičnosti funkcionisanja čoveka i tehnike u uslovima oružane borbe. Sledstveno ovome, vojna psihologija proučava specifičnosti čovekovog mentaliteta u borbenim situacijama, razrađuje predloge i preporuke za psihološko vaspitavanje vojnika i utvrđuje psihološke osnove za oblikovanje vojnih kolektiva. Ovi zadaci, zbog specifičnosti rata, nisu obuhvaćeni drugim granama psihološke nauke i oni se, uostalom, njima i ne mogu rešavati. I dalje, za stvaranje vojne tehnike i njeno korišćenje potrebna su specijalna znanja. Prirodne i tehničke nauke ne mogu dati takva znanja u punom obimu, pa su, stoga, vojno-tehničke nauke pozvane da utvrde zakone i načela osnove stvaranja i funkcionisanja vojne tehnike.

Sve »granične nauke« se, zavisno od povezanosti oružane borbe sa društvenim, prirodnim i tehničkim faktorima, dele na vojno-društvene, vojnotehničke i specijalne vojne nauke.

Vojno-društvene nauke proučavaju zakonitosti materijalnog obezbeđivanja oružanih snaga, držanje

(ponašanje) čoveka u oružanoj borbi, utvrđuju načela za obuku i vaspitavanje čitavog ljudstva, istražuju povezanost oružane borbe sa političkim, ekonomskim i ideološkim faktorima i razrađuju predloge za sprovođenje političkog rada kod ličnog sastava. U vojno-društvene nauke spadaju: vojna ekonomika, vojna pedagogija, vojna psihologija, vojno-pravna nauka i druge.

Vojnotehničke nauke razrađuju predloge za projektovanje, izgradnju, korišćenje i borbenu upotrebu ratne tehnike.

Specijalne vojne nauke proučavaju uticaj prirodnih uslova na vođenje oružane borbe. Tu spadaju: vojna geologija, vojna meteorologija, vojna topografija i druge.

Posebno značajan deo vojne nauke predstavlja ratna veština, koja proučava metode i oblike ratnih dejstava u strategijskim, operativnim i taktičkim razmerama i vođenje oružane borbe na kopnu, moru i u vazduhu. Zaključcima ratne veštine rukovode se i svi ostali delovi vojne nauke. Teorija ratne veštine obuhvata strategiju, operativnu veštinu i taktiku, koje su sve međusobno povezane, jedna drugu uslovljavaju i jedna drugu dopunjuju. Svaki od ovih delova, u svom domenu, razrađuje svoju teoriju.

Teorija strategije razmatra probleme upotrebe svih delova oružanih snaga radi rešavanja opštih vojno-političkih zadataka, razrađuje predloge za pripremu i obuku oružanih snaga za rat i utvrđuje teoretske osnove strategijskog razvoja, mobilizacije i održavanja visokog stepena borbene spremnosti trupnih jedinica za odbranu od agresije. Ona, između ostalog, ispoljava i određen uticaj na operativnu veštinu i taktiku.

Praktična oblast vojne strategije obuhvata delatnost strategijskog

komandovanja i viših štabova i razradu planova: za izvođenje vojnih operacija i potrebno grupisanje oružanih snaga; za organizovanje i sadejstvo svih vidova i rodova oružja; za organizovanje i rukovođenje strategijskim operacijama. Sovjetska vojna strategija ima odlučan i aktivan karakter i usmerena je na potpuno razbijanje agresora, i to u najkraćem roku. U vezi sa ovim, strategijski napad predstavljao bi odlučujući oblik eventualnih sovjetskih ratnih dejstava.

Teorija operativne veštine se bavi problemima pripremanja, stranog obezbeđenja i komandovanja kopnenim, pomorskim i vazдушnim operacijama. Praktična oblast operativne veštine obuhvata delatnost komandi i štabova na pripremanju i izvođenju borbenih dejstava. Teorija taktike se bavi problemima obuke, obezbeđenja i komandovanja borbenim dejstvima svih rodova oružja i delova oružanih snaga.

Savremena vojna nauka na Zapadu deli ratnu veštinu samo na dva dela — na strategiju i taktiku. Po njoj, teorija operativne veštine nije samostalan deo ratne veštine. Problemi teorije organizacije i vođenja (komandovanja) operacija spadaju, prema zapadnoj vojnoj nauci, u oblast strategije, a i u oblast taktike. Treba, međutim, istaći da se poslednjih godina u zapadnonemačkoj vojnoj štampi sve češće pojavljuje termin »operativna veština«.

Zatim autor ovog članka razmatra kako vojni stručnjaci na Zapadu shvataju predmet i sadržaj vojne nauke. Većina njih smatra, ističe on, da je predmet vojne nauke — rat kao celina, uključujući tu i njegovu pripremu i vođenje. Tako, na primer, u poznatom američkom rečniku »Webster« vojna

nauka se definiše kao »nauka o principima rata«. U britanskoj enciklopediji se navodi da »vojna nauka definiše glavne principe rata«.

Pre prvog svetskog rata mnogi vojni stručnjaci u Sjedinjenim Američkim državama, V. Britaniji, Nemačkoj i drugim zemljama uključivali su u vojnu nauku, kao njene glavne discipline, samo strategiju, taktiku i istoriju ratne veštine. Posle prvog, a naročito posle drugog svetskog rata, ispoljava se tendencija da se predmet vojne nauke proširi tako da je ona, na kraju, obuhvatila i istraživanje rata kao celine. Ova tendencija se u potpunosti i jasno uočava u članku Gerharda Binca »Problemi vojno-naučnog istraživanja« (u zapadno-nemačkom vojnom časopisu »Wehrwissenschaftliche Rundschau«).

Gerhard Binc definiše vojnu nauku kao »opštu teoriju svih faktora iz kojih se jedan rat sastoji ...«. U vojnu nauku on uključuje sve humanitarne, tehničke i medicinske nauke koje imaju vezu sa istraživanjem fenomena rata, a posebno vojnu filozofiju, vojnu sociologiju, vojnu politiku, vojnu geopolitiku i druge. Po mišljenju sovjetskih vojnih stručnjaka, ovakvo tumačenje predmeta i sadržaja vojne nauke lišava je njene specifičnosti, stavljajući je na mesto i u ulogu mnogih drugih nauka, odnosno uvlači je u njihove sfere.

Sovjetska vojna nauka procenjuje, vrednuje i koristi dostignuća društvenih, prirodnih i tehničkih nauka u interesu same vojne nauke. Tako se, na primer, teoretske postavke vojnotehničkih nauka zasnivaju na spoznaji prirodnih zakona i na opštim načelima razvoja tehničkih uređaja. Mnoge ideje pokrenute u fizici ili radio-elektronici uspešno su realizovane u novim prototipovima sovjetske borbene tehnike.

Filozofsku i metodološku osnovu sovjetske vojne nauke čini marksizam-lenjinizam. To obezbeđuje materijalistički prilaz prilikom rešavanja problema vojne nauke i omogućuje pravilno definisanje uzajamnih odnosa i uloge ekonomskih, političkih i ideoloških faktora, koji utiču na tok ratnih operacija. Ovakva filozofska osnova sovjetske vojne nauke obezbeđuje joj pravilan klasni prilaz aktuelnim problemima, kao i njihovo pravilno rešavanje.

Marksizam-lenjinizam predstavlja, istovremeno, i metodologiju za vojnu nauku i vojnu praksu, a sovjetskim vojnim kadrovima pruža sveobuhvatnu metodu saznanja i daje im sredstvo za sticanje novih saznanja. Dijalektički metod omogućuje upoznavanje sa novim izvorima razvoja vojne nauke, odnosno da se utvrde najkorisniji i najpogodniji putevi za usavršavanje metoda u svim vojnim postupcima i akcijama. U takvom dijalektičkom prilazu i metodu leži koren stvaralačkog mišljenja sovjetskih vojnih kadrova. Vojna nauka socijalističkih zemalja se, od samih temelja pa naviše, razlikuje u svojim metodološkim osnovama i društvenom opredeljenju od vojne nauke zemalja na Zapadu.

Naučni zakoni čine glavno sredstvo za razjašnjavanje metoda oružane borbe i pravaca u kojima se odvija izgradnja oružanih snaga, obuka i vaspitavanje njihovog ličnog sastava. Vojna nauka se ne bavi samo otkrivanjem i formulisanjem zakona, već i utvrđivanjem mehanizma funkcionisanja tih zakona i konkretnih oblika njihovog korišćenja. Spoznaja naučnih zakona i njihova primena su dve nerazlučive strane naučnog rukovođenja oružanim snagama.

Vojni teoretičari na Zapadu koji priznaju postojanje zakona rata i

oružane borbe, ostavljaju otvoreno pitanje povezanosti tih zakona sa delatnošću vojnih starešina i komandanata. Za poznate vojne teoretičare Zapada, D. Smita i F. Mikše, ovo pitanje je, izgleda, nerešivo. Tako, na primer, F. Mikše u svom delu »Atomsko oružje i voj-ska«, razmatrajući zakone rata kao nešto apsolutno nevezano i nezavisno od svesne delatnosti ljudi, piše: »... ako je jedna polovina strategijskih i taktičkih postupaka podređena delovanju zakona, onda druga polovina nije podređena tim zakonima. Ti neproračunljivi faktori se mogu saznati samo intuitivno, pri čemu mnogo zavisi od slučaja, sreće i uspeha ...«.

Objektivni zakoni rata ispoljavaju se kao determinante za način delovanja komandanata i štabova i, u krajnjem efektu, oni opredeljuju sadržaj, tendenciju i sve kvalitativne i kvantitativne parametre njihove delatnosti. Lenjin je svojevremeno, u vezi s tim, pisao: »Zakoni spoljnog sveta, prirode ... jesu odlučujuća osnova svrsishodne delatnosti ljudi.«

Iako delovanje objektivnih zakona nije »sudbinski predodređeno«, čovek pred tim zakonima nije sasvim bespomoćan. Ljudi otkrivaju i upoznaju objektivne zakone, koristeći ih za postizanje pobede. To korišćenje objektivnih zakona rata je aktivan proces, koji nema ništa zajedničko sa pasivnim, posmatračkim i iščekujućim prilagođavanjem njihovom delovanju.

Objektivni prirodni zakoni deluju, kao što je poznato, nezavisno od praktične delatnosti ljudi. Zakoni društvenog života ispoljavaju se samo kroz medijum delatnosti ljudi. Mehanizam delovanja objektivnih zakona rata sadrži u sebi i sub-

jektivni faktor — praktičnu delatnost naroda, klasa, partija i oružanih snaga, koji stvaraju takvu osnovu da se na njoj objektivni zakoni mogu pojavljivati i funkcionisati. Subjektivna delatnost naroda, klasa, partija i oružanih snaga ispoljava se u odnosu na objektivne zakone kao deo prema celini. U tom delovanju objektivnih zakona rata kroz delatnost ljudi, i u realizaciji tih zakona kroz ljudsku praksu, leži mogućnost njihovog svesnog korišćenja.

Korišćenje zakona rata ima klasični karakter. U Sovjetskom Savezu korišćenje ovih zakona služi odbrani interesa socijalizma i dovodi do postizanja maksimalnog sklada delatnosti komandanata, štabova i vojnika svih vidova i rodova oružja sa objektivnim zakonima.

Glavni oblik korišćenja zakona rata predstavlja razradu sistema načela vojne nauke. Načela vojne nauke su najopštije, najosnovnije i ujedno vodeće ideje o organizaciji i izgradnji oružanih snaga, kao i o rukovođenju njima, o metodama oružane borbe i o njihovom svestranom obezbeđivanju.

Po mišljenju sovjetskih vojnih stručnjaka, ističe autor, načela vojne nauke imaju objektivni sadržaj samo ukoliko odražavaju delovanje i zahteve objektivnih zakona. Načela vojne nauke približavaju te objektivne zakone interesima delatnosti vojnika svih kategorija, tako da se oni, u svojim postupcima i načinu delovanja, rukovode njima. Ti zakoni, isto tako, utvrđuju glavnu sadržinu, tempo i ritam praktične delatnosti komandanata i štabova.

Korišćenje pomenutih načela je stvaralački proces. Stvar je u tome da su ta načela predviđena za tipične uslove. Konkretna borbena si-

tuacija nikada u potpunosti ne odgovara tim uslovima. Zbog toga korišćenje, odnosno primena tih načela zavisi neposredno od subjektivnog faktora. Za potpuno realizovanje tih načela odlučujući značaj imaju moralno-politički, vojno-stručni i organizatorski kvaliteti komandanata i vojnih starešina.

Sovjetska vojna nauka je u tesnoj veza sa vojnom doktrinom, a ujedno je i značajan izvor za njeno stvaranje. Pri razradi političke i

vojne sadržine vojne doktrine moraju se, po mišljenju autora, uzeti u obzir i dostignuća vojne nauke.

Značajan faktor za obezbeđivanje pobede nad agresorom u ratu jeste i taj što sovjetska vojna nauka ne stoji u mestu, već se i danas stalno i brzo razvija i obogaćuje novim teorijama i postavkama, što sasvim odgovara zadacima jačanja odbrambenih sposobnosti Sovjetskog Saveza.

M. Đ.

AMERIČKA VOJNA STRATEGIJA POSLE VIJETNAMA

Tokom većeg dela perioda posle drugog svetskog rata, ističe u početku članka Majkl Kler,¹ član američkog Kongresa, vojna strategija Sjedinjenih Američkih Država zasnivala se na pretpostavci da bi najveća pretnja koja bi mogla da ugrozi bezbednost zemlje — bio otvoren sukob sa Sovjetskim Savezom. Da bi se pripremili za jedan takav rat, koji su smatrali neizbežnim, Amerikanci su stvorili ogroman arsenal nuklearnih oružja i stavili pod oružje armiju koja je, u suštini, bila zamišljena da odgovori zahtevima termonuklearnog rata. U to doba nuklearne premoći SAD preovlađivala je zamisao da se treba pripremiti za »najgoru eventualnost« — nuklearni sukob između SAD i SSSR-a — pa makar se zbog toga morale zanemariti neke manje važne mogućnosti. To je u svoje vreme Džon Topkins, predstavnik za štampu Pentagona, ova-ko ocenio:

»Počev od završetka drugog svetskog rata, pa do kraja 50-ih godina, svaka kriza, svaki državni udar ili ustanički pokret (za oslobođenje) u svetu smatrani su za lukavstvo, čiji

je cilj bio da našu pažnju odvрати od trećeg svetskog rata — od velikog konfrontiranja Zapad — Istok, za koji smo čvrsto verovali da će se neizbežno dogoditi. Mada bi u kontekstu jednog lokalnog rata nuklearna bomba bila neupotrebljiva, ona će nam omogućiti da dobijemo treći svetski rat.«²

Danas, skoro više niko nije obuzet brigom o mogućem ishodu jednog trećeg svetskog rata, koga sprečava već sama materijalna cena eventualne pobede. Američko visoko vojno komandovanje, koje je i dalje zaduženo za pripreme jednog termonuklearnog rata, ne veruje više, u stvari, u neizbežnost nuklearnog žrtvovanja i više je zaokupljeno drugim problemima, kao, na primer, onim koji proističu iz društvenih nejednakosti, iz oskudice energije i krize u ravnoteži platnog bilansa u svetu.

Polako, ali neumitno, američka ratna mašina je objekt širokog prestrukturiranja, čiji je cilj da 70-ih godina pojača nadmoćnost Sjedinjenih Američkih Država na svetској sceni, na sceni punoj neizvesnosti, gde je žestoko suparništvo. Stoga su ratni planovi, koji su se zasnivali na automatskom eskalira-

¹ *La stratégie militaire américaine après le Vietnam*, par Michael T. Kler, membre du North American Congress, *Le monde diplomatique*, Francuska, mart 1974. godine.

² John S. Tompkins, *The Weapons of World War III*, New-York, 1966.

nju u okviru svetskog sukoba, zamjenjeni sada novim ratnim planovima koji predviđaju mnogo jače kontrolisanu upotrebu američke oružane snage.

U stvari, američki odgovorni krugovi za strategijsko planiranje najviše su uznemireni činjenicom što vide da je niz lokalnih ratova, oružanih ustanaka, graničnih incidenata i drugih sukoba do te mere oslabio američke oružane snage, da će SAD malo po malo početi da gube svoj status supersile i da će biti prinuđene da pristupe podeli vlasti u svetu sa suparničkim silama. Pre rata u Vijetnamu, jedna ovakva promena američkih strategijskih koncepcija (kao i ekonomskih i društvenih uslova, čiji je ona samo odraz) bila bi nepojmljiva; važno je, dakle, odmeriti uticaj koji je ovaj rat imao na celokupnu situaciju Sjedinjenih Američkih Država pre nego što se pristupi detaljnijoj analizi američke strategije 70-tih godina.

Za vreme Ajzenhauerove administracije, američka odbrambena politika bila je rukovođena *strategijom masovnog odgovora*. Prema koncepcijama te strategije, sama pretnja termonuklearnim napadom bila bi dovoljna da obeshrabri svaki pokušaj vojne akcije koja bi mogla da ugrozi američke nacionalne interese. Pošto strategija masovnog odgovora, ipak, nije bila u stanju da spreči revolucionarne ustanke na Kubi, u Alžiru i Vijetnamu, predsednik Kenedi usvojio je strategiju *elastičnog odgovora*, koja je predstavljala jedno rešenje čiji je »konvencionalni« karakter (tj. nuklearni) unapred zadovoljavao, i čija se koncepcija zasnivala na suprotstavljanju pretnjama na nižem vojnom nivou.

Saobrazno toj novoj doktrini, Kenedi je odobrio obimno povećanje

efektiva kopnene vojske — dok je pre toga, u vreme važnosti strategije masovnog odgovora, kopnena vojska smatrana samo kao snaga za podršku (dopunska snaga), čija se uloga ograničavala na zaustavljanje eventualne neprijateljske invazije u očekivanju da nuklearne snage stupe u dejstvo — a ujedno je podržao i stvaranje značajnog kontingenta protivgerilskih (protivsubverzivnih) snaga u okviru armije. Kada se Dijemov režim upleo u borbe sa domaćim ustanicima, Kenedijeva administracija (oslanjajući se pri tome na doktrinu strategije elastičnog odgovora) naredila je slanje »komandos« Specijalnih snaga i američkih »savetnika« u Vijetnam. Pošto se pokazalo da to neće biti dovoljno da se zaustavi sve veće širenje ustanka, Kenedi je poslao još drugih »savetnika« da bi sačuvao »verodostojnost« protivgerilskih snaga.

No, svakom povećanju efektiva sledilo je novo povećanje, jer je sukob u Vijetnamu bio, pre svega, političke prirode, i nikakva čisto vojna akcija nije mogla da dovede do pobede nad snagama Fronta nacionalnog oslobođenja. Najzad, armija jačine 500.000 ljudi našla se angažovana u jednom dugom i nekorisnom ratu, i svi pokušaji da se uništi vijetnamska revolucija završili su neuspehom.

Nesposobnost SAD da se suprotstave rastu revolucionarnog pokreta u Vijetnamu potvrdila je konačan neuspeh strategije elastičnog odgovora i diskreditovala strategiju koja se sastojala u oslanjanju na značajne efektivne kopnenih jedinica u okviru jednog protivgerilskog rata. U članku objavljenom u američkom časopisu *Military Review* br. 4/1972, a koji predstavlja istovremeno kritiku američke odbrambene politike, pukovnik KoV-a Zeb Bradford piše: »Vijetnam nas je poučio

da su kopnene snage, od trenutka kada se angažuju u jednom sukobu, veoma malo pogodne za manevrisanje, s operativno-strategijske tačke gledišta, pogotovu kada više nisu u mogućnosti da svoju taktičku gipkost pokažu ... U stvari, dok snage avijacije i mornarice mogu lakše da se odvoje od neprijatelja i da se, u slučaju potrebe, povuku, a da pri tome ne pretrpe odviše gubitaka, to je kopnenim snagama vrlo malo moguće počev od momenta kada se angažuju u sukobu. « Dakle, oslanjanje na kopnene snage predstavlja, po mišljenju autora, prepreku lakom političkom i logističkom povlačenju.

Tako je, u krajnjoj analizi, strategija elastičnog odgovora pružala samo jednostranu gipkost jer je omogućavala angažovanje kopnenih snaga u operacijama protiv neprijateljskih snaga, ali ne i njihovo odvajanje od njih u željenom trenutku.

Dokle god je intervencija SAD u Vijetnamu bila ograničena na »savetnike« i »zelene beretke«, većina američkog javnog mnjenja nije se odviše uzbuđivala. Međutim, od trenutka kada su značajni efektivni kopnenih trupa angažovani u jednom ubitačnom i jačlovom ratu, javno mnjenje je počelo da pokazuje izvesno negodovanje, a zatim i otvoreno suprotstavljanje. Konačno, postalo je jasno, kako u očima vojnika tako i civilnog stanovništva, da strategija koju su SAD primenile u Vijetnamu, angažujući masovno vazduhoplovstvo, pa i kopnene snage, nema nikakvih izgleda da dovede do brze i ekonomične pobe; to dolaženje k svesti izazvalo je znatna suprotstavljanja čak i unutar armije, a pravu poplavu protesta protiv rata u zemlji. Posledice rata u Vijetnamu i pouke koje se iz njega mogu izvući imaće bez sumnje velikog odjeka na bu-

duću američku vojnu strategiju. Sada, kada zemlja polako ulazi u postvijetnamsko stanje, jasno je da će se stratezi američkog ministarstva odbrane morati da prilagode izvesnim ograničenjima:

— Javno mnjenje neće više dopustiti da se američke kopnene snage angažuju u jednom drugom, dugotrajnom protivgerilskom ratu u nekom dalekom regionu trećeg sveta;

— Rastuća uznemirenost u samoj zemlji, izazvana unutrašnjim problemima (obustavama rada, krizom u izvorima energije, skupocim života itd.), porašću inflacije i povećanjem deficita u ravnoteži platnog bilansa, daje povoda za predviđanje da će sve manji i manji deo federalnog budžeta biti namenjen planovima odbrane u godinama koje dolaze.

Međutim, postoji po mišljenju autora još nešto važnije, a to je pad ideološkog konsenzusa (saglasnosti), koji je obezbeđivao podršku naroda svim merama hladnog rata, a koja se zasnivala na nepomirljivom suprotstavljanju širenju komunizma. Danas u SAD nije dovoljno, kao u vreme Berlinske krize i Koreje, mahati pretnjom komunizma da bi se pridobilo javno mnjenje (i istovremeno izglasao kredit u Kongresu) za vojnu intervenciju SAD u nekoj stranoj zemlji. Tako je 1972. god. jedna potkomisija Kongresa za politiku nacionalne bezbednosti zaključila da³ »nacionalna bezbednost Sjedinjenih Američkih Država nije automatski izložena opasnosti (u-

³ Chambre des représentants, commission des affaires étrangères, sous-commission sur la sécurité nationale et la recherche scientifique, *National Security Policy and the Changing World Power Alignment*, rapport, 92e Congrès des Etats-Unis, 2e session, 1972. p. 4.

grožena) svaki put kada neki narod prihvati komunističku ideologiju.» Do pre samo deset godina, smatra autor, tvorci jedne takve deklaracije bili bi smatrani za jeretike, možda čak i za izdajnike.

Nova ravnoteža svetske moći

Ove posledice vijetnamskog neuspeha unutar Sjedinjenih Američkih Država imaju svog odraza i izvan zemlje. Dok su SAD trošile ogromne izvore u nastavljajući jednog ubitačnog i neizvesnog rata u jugoistočnoj Aziji, druge nacije — pripadajući bilo kapitalističkom, bilo komunističkom svetu — mogle su da na miru nastave svoj ekonomski razvoj i da posvete pažnju usavršavanju svoje vojne opreme. Tek sada, kada je povlačenje Amerikanaca iz Vijetnama gotovo završeno, u SAD počinju da ocenjuju pravu vrednost strategijskih pregrupisavanja koja su se dogodila u svetu tokom poslednjih deset godina. Nekada su međunarodne krize bile definisane kao funkcija velike borbe za prevlast u svetu između SAD i SSSR-a; međutim, danas se većina analitičara slaže u tome da je bipolarna ravnoteža ustupila mesto jednom višepolarnom svetu i da sada postoji pet »ključnih centara svetske moći« (NR Kina, Japan, Zapadna Evropa, SSSR i SAD) koji čine »jednačinu svetske moći«. Svaka ozbiljnija analiza strategijske situacije SAD posle Vijetnama treba, po mišljenju autora članka, da vodi računa o izvesnom broju novih činilaca pre nego što se pokuša da proceni nova ravnoteža snaga u svetu.

Poznato je da se NR Kina naglo uzdiže u vojnom pogledu i da je već ušla u red regionalnih velikih sila.

U razmaku od samo 25 godina, Japan se podigao iz ratnih ruševina

i njegov sadašnji bruto nacionalni dohodak je trenutno treći u svetu. Japanci raspolažu takođe i znatnim vojnim resursima. Mada njihov Ustav zabranjuje stavljanje oružane snage ofanzivnog tipa pod oružje, Japanci raspolažu vojnim aparatom znatnih dimenzija, koji su oni nazvali »snagom samoodbrane«. Osim toga, u okviru novog petogodišnjeg plana odbrane, Japan će se uskoro opremiti novim vazduhoplovnim i pomorskim naoružanjem. Uostalom, većina stručnjaka je ubeđena da Japan raspolaže dovoljnim tehnološkim i materijalnim kapacitetima da bi se opremio sopstvenom nuklearnom snagom — ako se na to jednog dana odluči.

Kao i Japan, Zapadna Evropa se dobro oporavila od razaranja drugog svetskog rata, tako da sada ozbiljno ugrožava američku prevlast na slobodnom svetskom tržištu. V. Britanija i Francuska raspolažu termonuklearnim naoružanjem, a većina drugih zapadnoevropskih zemalja učestvuje u zajedničkim planovima odbrane i ekonomskog razvoja, što im ujedno omogućuje stalan pristup najnovijim inovacijama vazdušno-kosmičke tehnologije.

Što se tiče Sovjetskog Saveza, a s obzirom na to da nije bio angažovan ni u kakvom ratu u Aziji — kao SAD, on je mogao da za to vreme znatnu pažnju posveti nabavci nove vojne opreme — podrazumevajući tu i interkontinentalne balističke rakete i balističke rakete koje se lansiraju iz podmornica — i da opremi znatnu pomorsku silu, za koju se smarta da ozbiljno ugrožava prevlast Sjedinjenih Američkih Država i NATO-a u severnoj Africi, na Bliskom istoku i na jugu Azije.

Nova jednačina u svetskoj ravnoteži snaga koja se dobila posle

svih ovih promena još je više uslo-
žena pojavom novih parametara,
čiji je uticaj veliki, kao što su: me-
đunarodna monetarna kriza, trgo-
vinsko suparništvo unutar kapita-
lističkog tabora, kinesko-sovjetska
raspra, suparništvo koje se stvorilo
po pitanju izvora energije, itd. Ona
se komplikuje i rastućim uticajem
novih »podregionalnih« sila (op-
remljenih većinom najnovijim mo-
delima američkog i evropskog naor-
užanja), kao što su: Iran, Izrael,
Saudijska Arabija i Brazil. Sjedi-
njene Američke Države ne mogu
čak biti sigurne ni da će njihovi
sadašnji saveznici ostati dugo u do-
brim odnosima sa njima ili da će
njihovi tradicionalni štićenici biti
uvek pokorni i poslušni.

Tako, na primer, za vreme izrael-
sko-arapskog sukoba 1973. god. Za-
padna Nemačka nije dopustila pre-
voz preko svoje teritorije američ-
kog ratnog materijala namenjenog
Izraelu; Grčka i Turska su opet, sa
svoje strane, zabranile američkim
avio-cisternama snabdevanje po-
gonskim gorivom sa njihove terito-
rije. »Neprijatelj preobraženi u sa-
veznike«, napisao je pre izvesnog
vremena Max Frankel u *The New-
York Times*, od 27. 12. 1971. god.,
»su od sada na rubu suparništva.
Slaba volja za saradnjom između
nekadašnjih saveznika, koji su po-
stali protivnici, izlazi sada na vi-
delo. Obaveza vernosti i srodnost u
vojničkom, ekonomskom i ideološ-
kom smislu su potpuno poremećene,
i to ne samo među još neizgrađe-
nim nacijama već i među velikim
silama.« Izvesni stručnjaci idu još
i dalje, smatrajući da bi, konačno,
najjače ugrožavanje nadmoćnosti
SAD u svetu ubuduće pre moglo da
dođe od strane Japana ili Zapane
Evrope, ili od njih dvoje zajedno,
nego od SSSR-a.

U stvari, najava energetske krize
pokazala je izvesnu razliku inte-

resa u zapadnoj alijansi, ali se ništa
bitno među zemljama-članicama ni-
je izmenilo. Čak ni u programu nji-
hovog razvoja ništa nije reducirano,
(prim. V. H.).

Autor smatra da se, uprkos ovim
promenama i neizvesnostima, glav-
ni ciljevi američke spoljne politike
nisu promenili od pre trideset go-
dina. Radi se još uvek o tome da
SAD po mogućnosti sačuvaju svoj
položaj najveće sile, bilo u vojnič-
kom ili ekonomskom pogledu, i da
pojačaju svoju kontrolu nad ino-
stranim tržištima i izvorima siro-
vina (posebno nad izvorima ener-
gije). Da bi se ovi ciljevi postigli,
potrebno je zaustaviti sovjetsku
moć i sprečiti SSSR da proširi svo-
je zone uticaja (SSSR se i dalje
smatra kao protivnik broj jedan
Sjedinjenih Američkih Država na
svetskoj skali). Potrebno je, isto
tako, da američki saveznici u kapi-
talističkom svetu (naročito Zapad-
na Evropa i Japan) ostanu u polo-
žaju stalne zavisnosti od SAD, a da
pokreti za nacionalno oslobođenje
u zemljama trećeg sveta budu silom
ugušeni.

Međutim, iako su američki poli-
tički ciljevi ostali nepromenjeni,
sredstva koja omogućuju da se oni
ostvare sve više i više ne zadovo-
ljavaju. Tako, dolar nije više prva
moneta u svetu, a američki izvoz
ne dominira više u međunarodnoj
razmeni. U vojničkom smislu, sro-
zavanje američke vodeće uloge u
svetu je još dublje; iako SAD još
uvek prevazilaze, u pogledu vojne
snage, bilo koju silu posmatranu
odvojeno (pa čak i većinu kombi-
nacija dve ili tri sile), one rizikuju
da se u svakom trenutku nađu u
nepovoljnom položaju posle novog
pregrupisanja svetskih sila. (Au-
tor misli na sadašnje postojanje pet
»ključnih centara svetske moći«
umesto ranije bipolarne ravnoteže
SAD — SSSR. — Prim. V. H.). Čak

i kada bi upotrebila sav svoj vojni potencijal radi zaštite svih vlada i odbrane svih teritorija koje ona procenjuje da su od vitalnog značaja za nju, Amerika ne može biti više sigurna da će pobedonosno izići iz svih oružanih sukoba u koje bi mogla da bude uvučena. I, kao što pokazuje Vijetnam, čak i jedno angažovanje u nenuklearnom sukobu, na jednom određenom sektoru i ma lokiko »ograničenom«, može da predstavlja ozbiljan hendikep za Sjedinjene Američke Države ako se odluče da istovremeno učestvuju i u drugim takvim sukobima, na drugim sektorima.

Ovde autor navodi citat admiral Thomas H. Moorer, predsednika međusavezničkog generalštaba (NATO-a):

»Naša relativna vojna dominacija nad svetom prešla je svoju kulminaciju tačku i sada je u opadanju. Mi ne raspolazemo više ogromnom strategijskom nadmoćnošću koja nam je davala tako veliku vojnu moć da smo bez teškoća mogli da obezbeđujemo naše interese u čitavom svetu. Ubuduće biće potrebno da se naš položaj odredi sa više jasnoće i da se rizici procene sa više obazrivosti.«⁴

Da bi se postavili prema ovim promenama na nacionalnom i međunarodnom planu, izazvanim sticajem okolnosti, rukovodioci američke diplomatije su potražili nove instrumente prinude i nova sredstva uticaja. Oni se nadaju da će na taj način izbeći dalje opadanje američke nadmoćnosti u svetu.

Pregovarajući sa SSSR-om oko ugovora o ograničavanju strategij-

skog naoružanja, Niksonova administracija je doprinela usporavanju trke u naoružavanju. Stvaranje dobrovoljačke armije, ukidanje regrutovanja i povlačenje američkih efektivna iz Vijetnama delimično su stišali protivnike rata u SAD. Međutim, u međuvremenu, nabavkom novih, džinovskih transportera na reaktivni pogon i pojačanjem ofanzivnih snaga mornarice popunjene su ranije stvorene praznine i obezbeđen je kontinuitet sposobnosti SAD za spoljnu intervenciju. Budžeti vojne pomoći i prodaje oružja povećani su na spektakularan način; u stvari, nastoji se da se to izvede tako da štičenički režimi ostanu dosta »snažni«, kako bi se održali i posle povlačenja američkih ekspedicionih korpusa.

Ovi vojni planovi su upotpunjeni raznovrsnim ekonomskim, diplomatskim i političkim merama, čija je svrha da se proširi skala izbora odgovornim rukovodiocima američke diplomatije prilikom realizovanja spoljne politike. Na primer, u Čileu je Niksonova administracija primenila, postepenim doziranjem, specijalni rat (obustavu američke pomoći, blokadu kredita, obustavu isporuka važnih delova za mašine) i politička rovarjenja kako bi paralizovala Aljendeovu vladu, a ohrabrila njegove protivnike (narочito unutar oružanih snaga).⁵ Sličan taktički »koktel« korišćen je i prilikom indijsko-pakistanskog sukoba 1971. god. da bi se sačuvalo savezništvo SAD sa Zapadnim Pakistanom, pri čemu je izbegavan prekid odnosa sa Indijom, koji se ne bi mogao popraviti.

Na još širem planu, diplomatija detanta pokazuje jedno novo pri-

⁴ Sénat des Etats-Unis, commission des finances, sous-comité, *Foreign Assistance and Related Programs, Appropriations for Fiscal Year 1973, Hearings*, 92e Congrès, 2e session, 1972, pp. 881—882.

⁵ Elizabeth Farnsworth et al.: *Facing the Blockade*, in »NACLA's Latin America report«, januar 1973. i *Chile: Green Light for the Generals*, ibidem, oktobar 1973.

bližavanje. Naime, uspostavljajući odnose sa NR Kinom i sarađujući sa Sovjetskim Savezom radi sprečavanja širenja lokalnih sukoba, Niksonova administracija je uspela da podigne branu i da američku spoljnu politiku prilagodi novoj ravnoteži snaga, omogućavajući ujedno praktičnije i ekonomičnije korišćenje sredstava spoljne politike. U isto vreme, Bela kuća je preduzela sve vrste diplomatskih i političkih manevara sa ciljem da produbi kinesko-sovjetski rasep, kako bi naterala NR Kinu i SSSR da eventualno rasipaju svoja vojna sredstva i na taj način smanje svoju sposobnost da se suprotstave američkim »uzurpacijama« u ostalom svetu.⁶

Tri principa Niksonove doktrine

Nova taktička opredeljenja Sjeedinjenih Američkih Država su definisana, u glavnim crtama, Niksonovom doktrinom. Kada je zvanično obnarodovana u julu 1969. godine, Niksonova doktrina je nudila postepeno povlačenje američkih trupa angažovanih u Vijetnamu, pod uslovom da se kopnene snage štice ničkog režima upotrebe kao »odbrambeni front« — budući da je bilo dogovoreno da te snage koriste znatnu logističku podršku američkih vazduhoplovnih i pomorskih snaga. Kao što je to predsednik Nikson podvukao, u svom govoru o »stanju u svetu« 1970. god., bitna tačka doktrine, u slučaju nenuklearnog sukoba, ostaje i dalje u važnosti. »Na zahtev zainteresovanih, mi ćemo pružiti vojnu i ekonomsku pomoć, čija će forma biti prilagođena okolnostima, ali mi ćemo će-

kati da direktno ugrožena nacija primi na sebe glavni teret radi zadovoljenja sopstvenih potreba u pogledu efektivna oružanih snaga.«⁷

Međutim, posle ovog govora Niksonova doktrina je postala predmet mnogo širih tumačenja: umesto da se primeni samo na Aziju, ona se sada proširila na čitavu zemljinu kuglu i umesto da se ograniči na isključivo vojna sredstva i rešenja, ona obuhvata čitavu skalu operacija koje određuje spoljna politika. Prema onome što je prošle godine izjavio, pred Kongresnom komisijom za spoljne poslove, William P. Clements Jr., pomoćnik državnog sekretara za odbranu, Niksonova doktrina se oslanja na tri osnovna principa:

a) Sa savezničkim nacijama treba obrazovati jedan oblik udruživanja, u okviru kojeg će obaveze i koristi mira biti ravnomerno raspoređene;

b) Treba obezbediti da oružane snage SAD i njihovih saveznika, skupno uzevši, budu izbalansirane sa oružanim snagama drugih udruženih nacija u svetu;

c) Treba uvek biti spreman za pregovaranje (ovo važi i za američke saveznike) kako bi se našlo rešenje uzrocima dubokih problema koji bi mogli dovesti do konfliktnih situacija. Više pragmatiski rečeno, Niksonova doktrina vidi SAD u centru jedne sasvim nove galaksije odnosa moći i savezništva, unutar koje će oružani sukobi biti preneseni, ukoliko je to moguće, na najpovlašćenije i najslabije nacije, dok će bogate i moćne nacije (podrazumevajući tu i zemlje komunističkog bloka) sprovoditi među sobom politiku detanta i saradnje.

Ipak, primena ove doktrine nailazi na ozbiljne prepreke. Najpre,

⁶ Cf. Richard J. Barnet, *Nixon's Plan to Save the World*, in »The New-York Review of Books«, 16. novembra 1972.

⁷ Richard M. Nixon: *U. S. Foreign Policy in the 1970's* (Government Printing Office, Washington, 1970).

Sjedinjene Američke Države nisu mogle da spreče Sovjetski Savez da uđe u red supersila. Zatim, neočekivano približavanje NR Kini i SSSR-u odvojilo je donekle SAD od nekih savezničkih sila (na primer, Japana) koje prethodno nisu bile ni konsultovane o tome, a oslabilo druge (na primer, nacionalističku Kinu, čija egzistencija zavisi od nastavljanja »hladnog rata«). Najzad, uprkos svoje nesposobnosti da u Južnom Vijetnamu stvore antikomunistički režim, koji bi bio u stanju da se sam održi, SAD nisu odustale od toga da obezbeđuju život mnogim nasilnim režimima u zemljama trećeg sveta. Pošto takvi režimi izazivaju mnogo nezadovoljstva kod svojih naroda i onemogućuju im da sami odlučuju o svojoj sudbini, nije isključeno da ti režimi jednog dana ne zatraže direktnu vojnu intervenciju Sjedinjenih Američkih Država.

Osim toga, ako detant i međusobna saradnja velikih sila mogu delimično da smanje neizvesnost u međunarodnim odnosima, pojava sve većeg broja nezavisnih zemalja na svetskoj sceni, kao i različitih ideologija koje se sve više šire, omogućuju da se predvidi da će saveznički ugovori i sporazumi ubrzo izgubiti karakter neprikosnovenosti.

»Bilo bi vrlo utešno videti kako se neka utopija realizuje u svetu«, izjavio je 1973. god. general Abrams, načelnik Generalštaba kopnene vojske SAD, »no za ovo bi trebalo da nestanu problemi koji proizlaze iz činjenice da SAD sve više i više imaju potrebe za tržištima, sirovinama, a naročito izvorima energije koji se nalaze izvan njihovih granica. Trebalo bi zane-mariti činjenicu da svet svakim danom postaje sve manji i da se broj zemalja koje posreduju u svetskim sporovima neprestano pove-

ćava — što samo može da stvori povode za nove sukobe. Bilo bi potrebno, najzad, odbaciti užasnu stvarnost da se jedna ogromna vojna sila sada nalazi koncentrisana u rukama šefova država čija ideologija i planovi nisu trenutno saglasni sa našim.«⁸

General Abrams je nastavio: »Ne znam gde i kada će se stvoriti nova prilika koja će zahtevati pribegavanje oružanoj sili; čuvaću se dobro da u tom pogledu pravim neka predskazivanja. Sve što znam jeste to da postoje svi izgledi da takva mogućnost najzad prestane da se ukazuje, a naša je stvar da budemo spremni ako do toga dođe. Suočeni smo sa neizvesnošću, a pred neizvesnošću, nama je potrebna armija.«

Procena koju je general Abrams dao o strategijskoj situaciji u svetu omogućuje da se shvati zašto se američki odgovorni rukovodioci za vojno planiranje manje bave predviđanjem termonuklearnog rata, a više mogućnostima promena u savezima, mogućnošću izbijanja lokalnih ratova, petrolejskim embargom, oslobodilačkim (ustaničkim) pokretima, itd. Oblici protivudara koji su bili prilagođeni za slučaj nuklearnog sukoba, pokazali su se u sadašnjem kontekstu potpuno neefikasnim. Umesto njih, američko visoko vojno komandovanje je pripremilo novu strategijsku doktrinu, po kojoj će se ubuduće upotrebljavati američke oružane snage u inostranstvu. Nova doktrina određuje američkim borbenim efektivima veoma ograničenu ulogu u oružanim sukobima, ali predviđa da se povećanja njihovo korišćenje u političkom i psihološkom pogledu, u cilju pret-

⁸ Creighton W. Abrams: *The Posture of the Army*, déclarations devant la commission sur l'armée de la Chambre des représentants, maj 1973. pp. 2—3.

nje, zastrašivanja i blefa. (Za vreme krize na Bliskom istoku prošle godine, na primer, američke oružane snage u celom svetu bile su stavljene u stanje pripravnosti sa jednim jedinim ciljem da se SSSR ili njegovi saveznici odvrte od toga da interveniše na strani Egipta.) (U većem delu regiona trećeg sveta, celokupna odgovornost za odbranu biće preneti na domaće oružane snage i poluvojničke formacije (podrazumevajući i policiju), i na snage za intervenciju nekih odabranih »regionalnih sila«.

Vojna intervencija Amerikanaca, u slučaju kada bi ona bila odobrena, sastojala bi se u vazduhoplovnim i pomorskim operacijama, čiji bi cilj bio pružanje podrške savezničkim kopnenim snagama, ili u »munjevitim jurišima« američkih jurišnih jedinica, prebačenih vazdušnim putem pomoću džinovskih aviona na reaktivni pogon i masovno podržanih avijacijom.

Autor smatra da se iz svega ovoga može dobiti opšta predstava o američkoj novoj vojnoj strategiji, koja bi se ovako mogla rezimirati:

1) Na najvišem vojnom nivou, nadmoćnost Amerikanaca u oblasti strategijskih oružja treba da bude na neograničeno vreme sačuvana, kako bi se obeshrabrio svaki pokušaj ugrožavanja prevlasti SAD u svetu. Ovo će se postići novim sporazumima o ograničavanju strategijskog naoružanja, čija je svrha da se troškovi za nuklearno naoružanje zadrže u razumnim granicama. To znači da će se nova usavršavanja vršiti na već postojećem naoružanju (ovo se naročito odnosi na balističke rakete koje se lansiraju sa podmornica i na interkontinentalne rakete sa više glava) kako bi se sačuvalo tehnološko preimućstvo SAD.

2) Na najnižem vojnom nivou, američka vojna i ekonomska pomoć prijateljskim režimima trećeg sveta biće, u suštini, do krajnjih granica povećana kako bi lokalne snage tih zemalja bile u stanju da osujete svaki pokušaj obaranja proameričke vlade od strane prevratničkih snaga. Ove lokalne snage biće opremljene američkim oružjem, popunjene oficirima koje su Amerikanci izgradili i predvođene u borbu američkim »tehničkim savetnicima«. Osim toga, SAD sada nastoje da stvore »regionalne« ili »podregionalne« sile, koje će biti pozvane da održavaju red oko sebe za račun svojih američkih dobrotvora (među zemljama koje su pripremljene za tu ulogu, autor navodi Tajland, Indoneziju, Iran, Grčku i Brazil);

3) U širokoj srednjoj zoni, koja razdvaja najviši vojni nivo od najnižeg, SAD su u toku pripremanja jednog novog »izbora rešenja«, koja imaju za cilj da pojačaju njihovu nadmoćnost bez mnogo trošenja nacionalne ekonomije. Ovde je akcenat stavljen na ekonomiju, brzinu i upotrebu minimalnih vojnih efekativa. Podrobnije rečeno, novi »izbor rešenja« obuhvatiće sledeće mere:

a) Američka pomorska grupacija za nanošenje udara biće znatno uvećana, kako bi avijacija i mornarica bile spremne da u svakom trenutku pođu u pomoć »štićeničkim režimima« koji su ugroženi mogućnošću obaranja. To podrazumeva intervenciju nosača aviona, koji bi pružili avio-podršku kopnenim snagama »štićeničkih režima«, angažovanim u borbi na zemlji — kao što je to bio slučaj u Vijetnamu u maju 1972. Ove pokretne snage biće ujedno upotrebljene i u svrhu odvracanja, što znači da će one biti upućene i u teritorijalne vode neke neprijateljske zemlje da bi joj se stavilo do znanja da su SAD spremne da interveniše u slučaju

ako bi se ona angažovala u takvim akcijama koje štete američkim interesima.

b) Sjedinjene Američke Države će otpočeti postepeno povlačenje najvećeg dela svojih borbenih efektivna stacioniranih u inostranstvu, podrazumevajući tu i one koji se nalaze u Evropi, povećavajući pri tome sposobnost upotrebe i razvoja za borbu jedinica izvan američke teritorije, počev od baza na američkom tlu — ako bi se hitan slučaj pojavio. To bi se realizovalo u vidu međusobnog sporazuma o smanjivanju oružanih snaga u Evropi, kao i stvaranja solidnih logističkih baza, koje će poslužiti kao »stepenici« džinovskim transportnim avionima radi prebacivanja američkih vojnika i oružja, prilikom budućih kriza, na drugi kraj sveta.

c) U retkim slučajevima kada američki efektivni budu stvarno učestvovali u borbama, američke snage koristiće sve prednosti kojima raspolažu u pogledu vatrene moći i ostalih sredstava da bi protivnika uništile za najkraće vreme — pre nego što se oforme pokreti suprotstavljanja toj intervenciji u Sjedinjenim Američkim Državama i inostranstvu. Po završetku neprijateljstva, ovi efektivni vratiće se u svoje baze u Americi ili na svoje brodove, da bi tamo sačekali

momenat da budu pozvani na novu intervenciju. U slučaju kada ove »udarne jedinice« prilikom nekog angažovanja, smatranog naročito značajnim, ne bi mogle da savladaju svog protivnika, SAD su spremne da pribegnu upotrebi taktičkog nuklearnog oružja male veličine i »podesnog« (tj. koje izaziva samo ograničene padavine) da bi zaštitile svoje trupe u teškoj situaciji.

Rezimirajući novu strategiju Pentagona, general Abrams je izvestio Kongres⁹ da američka armija posle ukidanja regrutovanja »neće biti u stanju da se izjednači, u pogledu ljudstva i oružja, sa snagama naših potencijalnih neprijatelja u mnogim sektorima gde može biti pozvana da interveniše. Mi nemamo sredstava da za ovo obezbedimo održavanje tako brojne armije, a uostalom, skoro nam je i nemoguće da popunimo tako značajne efektivne na bazi dobrovoljačke službe. Ono za čim imamo potrebe jeste kvalitativna nadmoćnost koja će našim smanjenim efektivima dati dopunsku moć — odnosno onu koja omogućuje da odnesu pobeđu... Pošto se jednom angažuju u borbi, naši vojnici treba da imaju sredstva da nanesu, što je moguće brže, odlučujući udar.«

V. H.

⁹ C. W. Abrams: *Army Posture* FY74, op. cit. pp. 26—27.